

Les v zime má svoj typický výzor a atmosféru. Ako keby sa v zimnom období v lese na chvíľu zastavil čas. Zahalený pod kopou snehu a ľadu les spí, odpočíva a naberá sily pre jarné prebudenie. Len miestami spod snehu trčia holé konáre listnatých stromov. V tomto období dochádza k častým snehovým polomom a kalamitám, keď pod tlakom veľkej vrstvy snehu sa stromy zlomia alebo vplyvom silného vetra aj vyvrátia. Pokoj v lese je len zdanlivý. I keď veľa jeho obyvateľov sa uložilo k zimnému spánku (medveď, ježko, jazvec), alebo sa odsťahovalo do južnejších a teplejších krajov (sluka, bocian, kukučka), pre mnoho zvierat nastávajú v zime veľmi krušné časy. Lesná zver si v tomto období len veľmi ťažko nachádza potravu, trpí jej nedostatkom. Veľa lesných živočíchov je vystavených boju o prežitie. Slabšie jedince napádajú **predátori** - vlk, rys, orol, mačka divá. Pohyb zveri sťažuje vysoká vrstva snehu a zľadovatený povrch. Preto v tomto pre zver nepriaznivom období je veľmi dôležité sa o zver starať, prikrmovať ju a pomôcť jej v boji o prežitie.

V zime sa často stáva, že les podľahne prírodným živlom – vetru, snehu, námraze a tak vznikajú kalamity - rozsiahle plochy, na ktorých sú stromy zničené, polámané a povyvracané. Povinnosťou lesníka je takúto kalamitu čím skôr spracovať a zabezpečiť vysadenie nového lesa. Vetrové kalamity vznikajú najmä v období búrok, keď sa vietor o veľkej rýchlosti a sile (víchrica) oprie do lesného porastu. Vtedy prvé podľahnú a vyvrátia sa aj z koreňmi plytko koreniace stromy napr. smrek. Tak vznikajú vývraty. Stromy s pevnejším koreňom napr. jedľa, buk sa podarí iba zlomiť. Tak vznikajú polomy. Taktó vznikla i rozsiahla kalamita v roku 2004 v Tatrách, kde bol príčinou silný vietor. V zime okrem víchrice ohrozuje stromy farcha snehu, ľadu, námrazy a tak vznikajú snehové kalamity. Zvlášť nebezpečné je, keď napadne veľa ťažkého a mokrého snehu. Vtedy sa mnohé stromy s krehkým drevom (boro-

vica, smrek) polámu a zničia sa ich konáre.

Na oslabených a poškodených stromoch sa úspešne na jar rozmnožuje škodlivý hmyz. Zvlášť nebezpečný je hmyz (lykožrúty), poškodzujúci lyko pod kôrou hlavne ihličnatých drevín. V kmeni jedného stromu sa tak počas niekoľkých týždňov môže vyliahnuť a vyletieť aj niekoľko tisíc jedincov tohto nebezpečného škodcu, čo znamená istý a rýchly zánik nielen stromu, z ktorého chrobáky lykožrúta vyleteli, ale aj niekoľkých ďalších nových stromov, do ktorých lykožrúty naletia. Mechanické poškodenie stromov spôsobené vetrom, snehom, resp. ich oslabenie chemickými látkami je tiež vstupnou bránou pre rozšírenie húb a baktérií. Medzi najznámejšie drevokazné huby patrí podpňovka, koreňovka a drevokaz. Drevokazné huby sú pekným dekoratívnym materiálom, ale pre strom znamenajú jeho odumretie a zničenie kvality dreva.

ŠKODY V LESNOM PORASTE V ZIMNOM OBDOBÍ MÔŽE SPÔSOBIŤ:

- **ČLOVEK** - svojim nevhodným správaním a odpadkami, ktoré do lesa nepatria napr. fľaše, konzervy, papierové a igelitové vrecká sú príčinou mnohých poranení zvierat. Jeho hlučné správanie vyľaká mnohé zvieratá. V zime by sa nemal pohybovať po nevyznačených horských chodníkoch a rušiť zimnými športami (lyžovaním, ski alpinizmom a pod.) pokoj najmä vysokohorskej lesnej zveri (kamzíkov). Ľudia v lese nesmú svojvoľne vyrábať vianočné stromčeky a tak ničiť často tie najkrajšie a najlepšie stromy, z ktorých by čoskoro vyrástol nový les. Zabezpečenie stromčekov, ktoré neodmysliteľne patria k čaru Vianoc, by ľudia mali nechať na odborníkov – lesníkov.
- **VIETOR** - je nepriateľom najmä plytko koreniacich stromov - smreka. Dokáže strom vyvrátiť i s koreňmi - tak vznikajú vývraty, alebo vietor môže strom zlomiť a potom ide o tzv. polomy. Takéto kalamity sú na jar rajom pre šírenie hmyzích škodcov a ak lesník rýchlo nezasiahne, všetko drevo vyjde nazmar.
- **SNEH, ĽAD A NÁMRAZA** - spôsobuje polámanie konárov, vrcholcov a aj celých stromov s krehkým drevom (borovica, smrek, vrbá, topol').
- **LESNÁ ZVER** - jeleň, srnec, daniel a muflón odhrýza a konzumuje púčiky mladých stromčekov aj s časťami výhonku, čím drevinu trvale poškodzuje. Takémuto odhrýzavaniu sa medzi lesníkmi hovorí - **odhrýz**. Môže byť zvlášť škodlivý, keď zvieratá odhrýznu vrcholový púčik mladého stromu, alebo keď tých púčikov poodhrýza veľmi veľa. To zastaví rast mladého stromu aj na veľa rokov. **Obhrýz** vzniká na stromoch vtedy, keď zvieratá odhrýzajú kôru po obvode kmeňa. Na kmeni a kôre potom môžeme badať stopy po zuboch zvierat. Obhrýz sa vyskytuje v zimnom období a zvieratám najviac chutí kôra vrbí, topol'a osiky, ale aj smreka a jedle.

Les v zime

Lesnícke dni

viac informácií nájdete:
www.lesnickedni.sk

OCHRANA STROMOV - NÁROČNÁ ÚLOHA LESNÍKA

Zdravý les je najlepšou vizitkou každého lesníka či horára. Vzniknuté škody v lese majú rôzne príčiny. Ak sa ich podarí včas objaviť a včas odstrániť, les je zachránený. Lesníci sa snažia dopestovať stabilný a voči vetru a snehu odolný les tak, že výchovnými zásahmi v mladších porastoch – výberom nekvalitných stromov, vytvárajú priestor pre rozvoj korún a hrúbky kmeňov zostávajúcich stromov v lesnom poraste. Len dobre vypestovaný les s vhodným drevinovým zložením vie odolávať vplyvom nepriaznivých klimatických podmienok.

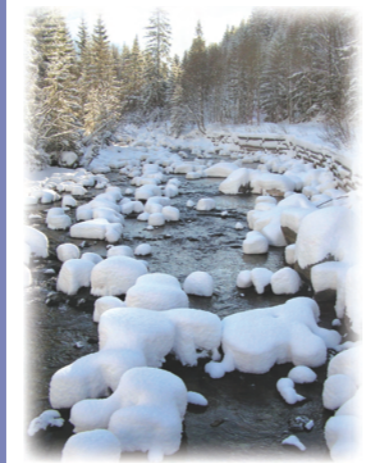
Lesníci sú nútení brániť lesné porasty aj proti škodám zverou. Používajú na to odpudivé nátery, zabaľujú púčiky stromov do staniolu alebo vaty, oplocujú rúbaniská s mladými stromčekmi, chránia kôru stromov (chemickým nátermi, obalia kmeň suchými vetvami) a samozrejme prikrmujú zver v zimnom období.

Na webovej stránke www.lesnapedagogika.sk nájdete informácie o práci lesníkov, o ich aktivitách pre verejnosť, rôzne súťaže a hry

STAROSTLIVOSŤ O ZVER V ZIME

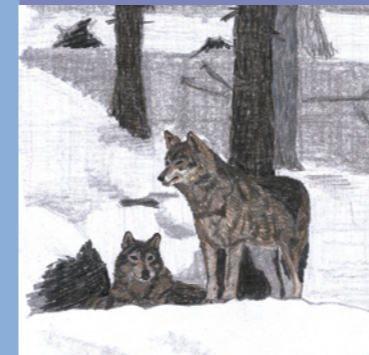
Na túto náročnú úlohu sa lesníci a poľovníci pripravujú celý rok. Snažia sa zveri pripraviť dostatok potravy - najmä seno, krmné zmesi, kamennú soľ a lesné plody. Poľovníci odkupujú gaštany, žalude a bukvice, ktoré je možné nazbierať na jeseň. Kosia a sušia seno, pripravujú krmné zmesi a a siláž, ktoré potom v zime vozia do krmelcov pre zver.

Potravu našej **bylinožravnej lesnej zveri** - jeleňov, srncov, danielov a muflónov tvoria hlavne byliny a aj plody stromov a poľnohospodárskych plodín. Preto v zime do krmelcov a drevených válovo nosíme najmä seno, jablká, žalude, gaštany, zemiaky, ovos a pod. Veľmi dôležitá je aj kamenná soľ, ktorá sa zveri najčastejšie predkladá v soľníkoch zo starých pňov a ktorou si organizmus zveri dopĺňa minerálne látky.

Naše dravé šelmy

– vlk, rys a dravé vtáky požívajú mäsitú, ale nepohrdnú ani inou potravou. Veľakrát konzumujú zdochliny, čím prispievajú k čisteniu lesa. V zime si za svoju obeť nie vždy vyberajú len slabšiu a chorú korisť, ale hlad ich ženie útočiť aj na silnejších jedincov. Taktickému lovu v svorkách máloktorá zver unikne a tým sa výrazne znižujú početné stavy lesnej zveri.

Lesnícke dni

viac informácií nájdete: www.lesnickedni.sk

V zime nezabúdame ani na lesné spevavce. Krmidlá pre vtáky môžeme vyrobiť z dreva, plastu a umiestniť ich môžeme v lese aj na záhrade či v parku. Pravidelne do nich nosíme semenka slnečnice, vtáčí zob, mak, orechy, obilniny. Vtákom nikdy nedávame chlieb, ktorý by sa im v brušku zlepil, ani varenú potravu, či zvyšky od obeda a ani nič čo je veľmi slané napr. údenú slaninu. Tým by sme napáchali viac škody ako úžitku. Jednoduchým postupom tak, že rozložený loj spolu so semenami necháme aj stuhnúť napr. v krabičke od jogurtu a potom ho vyberieme a zavesíme na strom, môžeme zhotoviť veľmi obľúbenú pochúťku vtáčikom, ktorí sa nám na jar odmenia svojím spevom.

DETEKTÍV A OCHRANCA ZIMNEJ PRÍRODY

Zima je tým ideálnym ročným obdobím, kedy na čerstvo napadnutom snehu tzv. obnovci môžeme pozorovať stopy zveri. Podľa stôp sa dá zistiť aký druh zveri sa v danom teritóriu vyskytuje, akými lesnými chodníkmi sa pohybuje, kde chodí za potravou a kde sa ukrýva pred zrakmi nepriateľov. Skúsenému pozorovateľovi neunikne ani dráma zápasu dravých šelmy s oslabenou korisťou.

Úlohou a snahou každého z nás je prírodu chrániť a pomáhať lesnej zveri a ostatným obyvateľom lesa najmä v zimnom období, keď príroda preveruje ich schopnosti odolávať krutým prírodným silám.

Vydavateľ:
Národné lesnícke centrum,
Ústav lesníckeho poradenstva
a vzdelávania Zvolen, 2007
Autori: Ing. Jana Lehocká,
Ing. Ľudmila Marušáková
Ilustrácie: Ing. Andrea Potašová,
Foto: Ing. Anton Potaš,
Ing. Ján Slivinský, archiv NLC
Grafický dizajn: Mária Gálová
Sadzba a tlač: Národné lesnícke
centrum, Oddelenie reprografie